

УДК 398.091.59(71)"1950/60"

**РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КАНАДІ 50-ИХ
– 60-ИХ РОКІВ**

Заболотна Оксана Адольфівна

д.п.н., професор

Підгаєцька Анна Віталіївна

аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини

м. Умань, Україна

oxana.zabolotna@gmail.com

annapidhaietska@gmail.com

Анотація: у статі висвітлено негативне ставлення громадськості у відповідь на фінансування канадською державою стипендіальних програм та студентських виплат, охарактеризовано діяльність Національної Федерації Студентів Канадських Університетів (НФСКУ) означеного періоду та проаналізовано основні події, що вплинули на розвиток канадських студентських самоврядних організацій 50-их – 60-их років.

Ключові слова: студентське самоврядування, Канада, Національна Федерація Студентів Канадських Університетів, студентські організації.

У 50-тих роках високі членські внески спричинили масовий вихід студентських об'єднань зі складу НФСКУ, а кількість бажаючих приєднатися до складу федерації зменшилась на 50%. Національна Федерація Студентів Канадських Університетів (НФСКУ) періодично переживала фінансові труднощі, разом з тим студентські об'єднання різних університетів могли вийти

з її складу просто залишивши заяву виконавчому секретарю. Багато студентських об'єднань саме так і вчинили.

З початку і до середини 50-их громадськість виступала проти державного фінансування стипендій та студентських виплат. Негативне ставлення громадськості проявляється у відповідь на створення у 1956 році стипендіальних програм Ради Канади (Canada Council scholarship programs) федерального ліберального уряду. Гранатштейн (Granatstein) [1] вважає започаткування канадського стипендіального фонду ліберальним урядом однією з основних причин його поразки у виборах 1957 – 1958 років. На думку Гранатштейна, суспільство того часу розглядало потреби ветеранів та пенсіонерів важливішими за потреби студентів.

Проте вже на початку 60-их років громадська думка змінилася, оскільки активізація студентського самоврядування сприяла зміні стереотипів і, як наслідок, – виплату студентської допомоги підтримували всюди. Короткі звернення студентів з часом ставали все більш ґрунтовними та досвідченими, що зрештою змінили громадську думку, ставлення урядовців та партійну політику щодо питання державного фінансування стипендій і грантів. Зокрема ставлення бізнесменів щодо доступності вищої освіти змінилося на більш ліберальне.

В той час як лідери НФСКУ керувалися в першу чергу прагненням соціальної рівності населення, вони неодноразово наголошували бізнесменам, політичним та освітнім керманічам у необхідності освідченої робочої сили [2]. Таким чином очільники двох найбільших провідних канадських банків підтримали запропонований законопроект студентських позик, як спосіб «налагодження контактів зі студентами [3], та переважно у своїх корисних цілях.

Повоєнні лідери НФСК постійно зазначали, що суми студентських виплат були замалими для заохочення соціально незахищених верств населення навчатися в університеті. Саме це стало поштовхом для зубожілих студентів починати відстоювати свої права. Основним знаряддям, яким користувалися

лідери НФСКУ з метою ведення перемовин з членами адміністрації університетів, Радою Директорів університету, політиками та різноманітними комісіями було коротке звернення у письмовому вигляді (brief). Такі звернення завжди ґрунтувалися на політичних резолюціях, що приймалися на щорічних конгресах НФСКУ. Після ратифікації регіональними представниками виконавчих органів, короткі звернення розсилалися по усіх місцевих НФСКУ комітетах, членам адміністрації університетів та політикам. По можливості, очільники НФСКУ проводили зустрічі з ректорами університетів, членами кабінету міністрів та іншими політиками. Як правило, представники НФСКУ щорічно зустрічалися з прем'єр міністром Канади.

Отримавши від НФСКУ у 1956 році коротке звернення у письмовому вигляді Королівська Комісія з Питань Економічного Розвитку Канади (Royal Commission on Canada's Economic Prospects) не змінила своєї позиції, оскільки була не зацікавлена у виплаті студентам грантів, так як досвідчених працівників можна було запрошувати на роботу з-за кордону, а попит на здобуття вищої освіти в Канаді зростатиме разом з економічними перспективами країни. Через велику кількість «економічно неспроможних» студентів, країні не бракуватиме працівників на сезонні роботи та роботи неповного робочого дня.

Позиція ж лідерів НФСКУ полягала у тому, щоб держава виділяла не позики (які студентам потрібно буде повертати державі), а гранти на навчання. Пояснюючи це тим, що освідчена людина зароблятиме більше коштів, відповідно платитиме більші податки, тим самим відшкодовуючи витрачені державою кошти на її навчання.

Очільники НФСКУ налагодили відносини з ректорами університетів та національними організаціями, саме їх підтримка допомогла представникам НФСКУ взяти участь у першій канадській конференції з питань освіти [4], що завершилась зверненням президента Національної Федерації Студентів Канадських Університетів.

У грудні 1960 року лідери НФСКУ оприлюднили ідею створення національної програми грантів, і відправили на розгляд представникам федерального ряду, а саме прогресивно-консервативній партії Канади, що проігнорувала таку студентську ініціативність [5]. У той час як ліберальна партія під керівництвом Волтера Гордона не лише звернула увагу на ідею студентів, а й внесла питання студентських виплат у свою передвиборчу кампанію. Для очільників НФСКУ це стало неабиякою перемогою. Нарешті діяльність НФСКУ – роки боротьби, незліченні зустрічі, проведені кампанії, прилюдні виступи й короткі письмові звернення до урядовців – створила такі умови для урядовців, що вони вже не могли ігнорувати потреби студентства.

У 1961 році ліберальна партія видала публікацію під назвою «Ліберальний університет» (1961), де зазначалося що Федерація Канадського Ліберального Університету (Canadian University Liberal Federation) стала найбільшим політичним студентським рухом. У разі свого обрання партія лібералів (Liberal Party) пообіцяла створити систему виплат канадських стипендій, що втілила б у життя принцип доступності вищої освіти для тих, хто її дійсно заслуговує. Програмою передбачалося виплату 10.000 грантів кожного року у розмірі 1.000\$ кожен. Більше того, партія лібералів пообіцяла створити програму студентських позик (loan-based student-aid): студенти матимуть змогу позичити у держави кошти на забезпечення освітніх потреб. Безвідсоткові позики надаватимуться на період навчання і на 1 рік по його завершенню, потім ту суму, що залишилася потрібно буде відшкодувати державі з певними відсотками за визначений період [6, р. 265].

Недотримання ліберальною партією обіцянки щодо фінансування державою грантів, стало поштовхом до нових студентських об'єднань і втратою довіри НФСКУ до ліберального уряду.

У 60-их роках студентські організації котрі підпорядковувалися цілком і повністю університету, набули статусу законних автономних організацій, котрі були незалежними від волі ЗВО. Досить часто студентські організації легалізувалися як некомерційні товариства. В цей період відбувалося багато

варіацій у фінансуванні студентських організацій, зокрема вже до початку 60-их рр. студентські організації запровадили обов'язковий членський внесок, що стягувався університетом. Примусовий збір означав, що студентські організації отримали гарантоване джерело прибутку в контексті вищої освіти, що інтенсивно розвивалася протягом цього періоду. Дані надходження дозволяли організаціям утримувати своїх працівників і фахівців, надавати юридичну допомогу, фінансувати різні громадські заходи, студентські клуби за інтересами тощо. Університети були зобов'язані збирати оплату для студентських організацій, надавати приміщення і забезпечувати персонал. Наприклад, в університеті Монреалю всі факультети мають свої власні студентські організації, котрі об'єднавшись з усіма іншими утворили університетське об'єднання на рівні свого навчального закладу, що може приєднатися до однієї з трьох організацій рівня провінції.

Ще одна важлива зміна відбулася з прийняттям реформ у сфері управління закладами вищої освіти у 60-70-их роках. Найбільші університети запозичили двопалатну систему управління, що складалася з Ради Директорів – органу управління, що займається адміністративними справами ЗВО та вченої ради, що відповідає за навчання та академічну діяльність. Викладачі разом зі студентами вимагали надати їм право приймати більшу участь в управлінні університетом, тому протягом цього періоду кожен канадський вищий навчальний заклад мусив переглянути свій статут.

У 1955 році жоден університет не мав у складі адміністрації представника студентства, хоча вже до 1975 року 78% усіх канадських вузів мали у складі адміністрації хоча б одного студента [7, рр. 337–371], а до 1995 року студенти були присутні на усіх рівнях управлінської структури ЗВО. Схожі зміни відбулися і у складі сенату/вченої ради, де з усіх членів університету 16% складають студенти. Студенти, котрі були членами адміністрації університету та вченої ради, могли також бути керівниками студентських організацій. Вони обирались на університетському рівні групою виборців свого навчального закладу.

У 1962 році, напередодні виборів до уряду і поразки прогресивно-консервативної партії Канади, спеціальний управлінський комітет (ad hoc Cabinet committee) запропонував можливі плани щодо створення програми студентських позик. Члени прогресивно-консервативної партії не бачили доцільності у інвестиції виплат студентських позик, вони хотіли краще використати кошти на побудову нових університетів. Провінція Квебеку разом з прогресивно—консервативною партією виступала проти федерального втручання у студентські виплати. Зважаючи на оприлюднення НФСКУ своїх агітаційних програм, для урядовців провінційного рівня було політично некоректно ігнорувати вимоги студентства.

У 1963 році Національна Федерація Студентів Канадських Університетів (НФСКУ) змінила свою назву на Об'єднання Канадських Студентів (Canadian Union of Students) частково для того щоб залучати до співпраці студентів не лише університетів, а й коледжів, а також об'єднатися зі студентськими об'єднаннями Квебеку, котрі не хотіли доєднуватися до організації національного рівня та були зацікавлені у реформуванні політики лише своєї провінції (боротьба за право на безкоштовну освіту, можливість обрання ректора університету, рівність прав з іншими профспілковими організаціями). Тому студентські об'єднання Квебеку не ввійшли до складу Об'єднання Канадських Студентів (ОКС) і у березні 1963 року створили своє Загальне Об'єднання Студентів Квебеку (ЗОСК) (l'Union Générale des Étudiants du Québec). Того ж року франкомовні студентські видання припинили свою співпрацю з Пресою Канадського Університету (the Canadian University Press), заснували своє Національне Студентське Видавництво (Presse Étudiante Nationale) [8, pp. 17–18].

Отже, основні події, що вплинули на розвиток канадських студентських самоврядних організацій 50-их – 60-их років (табл.1).

Таблиця 1

Основні події, що вплинули на розвиток канадських студентських самоврядних організацій 50-их – 60-их років

Роки	Подія
1955 р	Розгортання війни у В'єтнамі
1956 р	НФСКУ розіслали коротке звернення у письмовому вигляді Королівській комісії щодо економічних перспектив Канади (the Gordon Commission). Королівську комісію на той час очолював Волтер Гордон (Walter Gordon) – представник від ліберальної партії, що став пізніше Міністром Фінансів (Finance Minister).
1957 р	Проведення НФСКУ меморандуму, результати якого були представлені на державному рівні федеральному уряду, політичним партіям та іншим відповідним організаціям усіх рівнів влади.
1958 р	лідери НФСКУ оприлюднили та розповсюдили своє коротке звернення щодо державного фінансування вищої освіти (Brief on Government Aid to Higher Education); очільники НФСКУ взяли участь у першій канадській конференції з питань освіти (Canadian Conference on Education Proceedings), де представили план виплат державних стипендій [9].
1960 р	➤ НФСКУ оприлюднили ідею створення національної програми грантів і відправили на розгляд федеральному уряду [10].
1960-1970 р	Тиха революція у Квебеку (Quiet Revolution); Канадський націоналістичний рух;
1961 р	НФСКУ представила уряду програму виплат державних грантів на навчання [11, pp. 75–120].
1963р	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Національної Федерації Студентів Канадських Університетів (НФСКУ) змінила свою конституцію та назву на Об'єднання Канадських Студентів (ОКС); ➤ Студенти провінції Квебек створили своє окреме Загальне Об'єднання Студентів Квебеку (ЗОСК), не увійшли до складу ОКС; ➤ Марш у підтримку Канади (March for Canada).
1964 р	➤ Затвердження канадської програми студентських позик (КПСС)(Canadian Students Loan Program), що призвело до підвищенням плати за навчання та обурення студентів.
1966 р	➤ ОКС ухвалило резолюцію на 6 сторінок, що засуджувала війну у В'єтнамі, що призвело до розбіжностей у поглядах та вихід багатьох студентських об'єднань зі складу Об'єднання Канадських Студентів.
1967 р	<ul style="list-style-type: none"> ➤ утворення радикального руху студентських містечок– проти підтримки війни у В'єтнамі та підвищення університетами оплати навчання; ➤ сидячий протест в університеті Торонто проти виготовлення на університетському обладнанні напалму, що використовувався американцями у В'єтнамській війні; ➤ прийнято законопроект про податкові узгодження держава взяла під свій контроль розмір оплати навчання у ЗВО та

	кількістю виділених на навчання грантів, що зупинило рух студентських містечок.
1969 р	➤ Розбіжність у поглядах на війну у В'єтнамі призвела до розпаду ОКС і ЗОСК;

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Granatstein J. Canada 1957-1967: The years of uncertainty and innovation. – Toronto: ON: McClelland and Stewart, 1986.
2. NFCUS. A brief on government aid to higher education. – Ottawa, ON: NFCUS, 1958.
3. Federal Government of Canada. Cabinet minutes: report by minister Walter Gordon. – Ottawa, ON: National Archives, RG2, A5a, vol. 6265, 1964, July 11.
4. Croskery G.G., Nason G. (Eds.). Addresses and proceedings. Canadian Conference on Education. – Ottawa, ON: Mutual Press, 1958.
5. Increasing costs place deterrent on education. UWO Gazette, 1960, December 9.
6. Carrigan D. Canadian party platforms, 1867-1968. – Toronto, ON: Copp Clark Publishing Company, 1968, с. 256.
7. Jones G. A.. Governments, governance, and Canadian universities. In J. Smart (Ed.). Higher education: Handbook of theory and research, Volume XI, New York: Agathon Press, 1996, pp. 337–371.
8. Gregory T. Solidarity for their own good: Self-determination and the Canadian Federation of Students / T. Gregory [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.studentunion.ca/solidarity-paper.pdf> (08.11.2019).
9. Croskery G., Nason G. Addresses and proceedings Canadian Conference on Education. – Ottawa, ON: Mutual Press, 1958.
10. Increasing costs place deterrent on education. UWO Gazette, 1960, December 9.
11. Moses N. R. Student Organizations as Historical Actors: The Case of Mass Student Aid: The Case of Mass Student Aid / N. R. Moses// The Canadian Journal of Higher Education. – 2001. – XXXI (1). – P. 75–120.